

Vergaderjaar 2023–2024

28 089

Gezondheid en milieu

Nr. 268

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 18 oktober 2023

Met deze brief informeer ik u over de uitvoering van het Impulsprogramma Chemische Stoffen zoals toegezegd in mijn brief van 11 december 2022¹ waarmee ik u het programmaplan heb toegezonden. Ook informeer ik u over enkele andere actuele onderwerpen met betrekking tot chemische stoffen:

- Het rapport «Verkenning risicofactoren biocidegebruik»²;
- De uitvoering van acties op chemische stoffen uit het nationale portfolio voor actie op milieu en gezondheid in vervolg op Ostrava-verklaring³;
- Voortgang asbestbeleid, incl. een recent rapport van de Gezondheidsraad en een reactie op een brief van de gemeente Lelystad.

Impulsprogramma Chemische Stoffen

Het doel van het nationale en internationale stoffenbeleid is om de vervuiling van het milieu door gevaarlijke chemische stoffen terug te dringen en nieuwe vervuiling zoveel mogelijk te voorkomen. Het Impulsprogramma is opgezet om gebleken, urgente knelpunten in dit beleid projectmatig en gericht aan te pakken. Het gaat daarbij ook om het op onderdelen vergroten van de samenhang in het stoffenbeleid voor bodem, water, lucht, producten en productieprocessen. Een voorbeeld daarvan is het impulsproject «Cumulatie van stoffen». Dit project betreft de uitvoering van de motie van het lid Grinwis c.s.⁴, die is aangenomen (Handelingen II 2020/21, nr. 107, item 14) na debat over de vervuiling rond Tata Steel (Handelingen II 2020/21, nr. 107, item 4).

¹ Kamerstuk 22 343, nr. 350.

² RIVM-rapport, Verkenning risicofactoren biocidegebruik, september 2023.

³ Kamerstuk 28 089, nr. 108.

⁴ Kamerstuk 32 813, nr. 833.

Het Impulsprogramma is nu volop op stoom. In het overzicht hieronder worden de hoofdlijnen van de resultaten van de 19 projecten van het programma benoemd en de belangrijkste lopende acties. Ook de beleidsreactie op de bijgevoegde onderzoeksrapporten is daarin opgenomen. Dit zijn: «Policy instruments for promoting innovation to prevent or control risks of chemicals», «Versterken proces vaststellen van milieukwaliteitseisen voor lucht en water», «Indicatoren ZZS emissiebeleid» en «Methodiek Ecotoxische druk».

Het Impulsprogramma is dynamisch opgezet waardoor kan worden ingespeeld op actuele ontwikkelingen. Naar aanleiding van de aanbevelingen van de Onderzoeksraad voor de Veiligheid «Industrie en omwonenden»⁵ is in het Impulsprogramma intensiever ingezet op het impulsproject «Omgaan met onzekerheden – voorzorg». Onder meer wordt er gewerkt aan concrete ondersteuning voor de uitvoeringspraktijk van bevoegde gezagen bij het toepassen van het voorzorgbeginsel. Op basis van praktijkervaringen van decentrale overheden c.q. omgevingsdiensten wordt bekeken wat nodig is om de vergunningverlening gericht te versterken zowel praktisch als juridisch.

Het impulsproject «Versterking VTH-stelsel – Try-out ZZS», dat in samenhang met het Interbestuurlijk Programma VTH wordt uitgevoerd, leidt na een half jaar al tot een werkbare samenwerkingsstructuur tussen het RIVM en de Omgevingsdiensten. De kennisuitwisseling die hiermee wordt gerealiseerd komt ten goede aan een betere uitvoering van het ZZS-emissiebeleid. Het is ook ondersteunend aan het toepassen van het voorzorgsbeginsel en het werken met vermijdings- en reductieprogramma's (VRPs).

De invulling van enkele van de impulsprojecten is gebaseerd op de bevindingen uit de Beleidsverkenning Biociden⁶. In vervolg hierop is door de betrokken departementen het «Strategisch kader voor de inzet van biociden bij het voorkomen en beheersen van ongewenste organismen» (kortweg Strategisch Kader Biociden) opgesteld dat u separaat van deze brief ontvangt. De impulsprojecten die hiermee samenhangen, treft u ook in genoemd overzicht aan.

Bij de uitvoering van het Impulsprogramma wordt ingespeeld op signalen en inbreng vanuit alle betrokken partijen, onder meer door diverse stakeholderbijeenkomsten te organiseren of hieraan deel te nemen en door frequente gesprekken met de koepels VNG, IPO en UvW en ODNL. Het gaat daarbij ook over de verbetering van de communicatie over het stoffenbeleid en het handelingsperspectief voor burgers.

De signalen en de resultaten van het programma bevestigen het beeld dat er nu en in de komende jaren een forse inzet nodig is om met de uitvoering van het beleid over gevaarlijke chemische stoffen concrete milieuwinst te kunnen behalen. Begin volgend jaar zal ik u opnieuw informeren over het programma als geheel, en specifiek over de projecten «ZZS in de energietransitie», «Omgaan met onzekerheden – voorzorg», «Cumulatie van stoffen», «Vermijdings- en reductieprogramma's ZZS-emissies», «MKB en ZZS-emissies» en «Versterking VTH-stelsel – Try-out-ZZS».

⁵ Onderzoeksraad voor Veiligheid, Industrie en Omwonenden, 13 april 2023.

⁶ Beleidsverkenning biociden – Verkenning onder overheidspartijen naar knelpunten en oplossingsrichtingen met betrekking tot het Nederlandse biociden beleid. Bureau KLB, april 2022.

Verkenning risicofactoren biocidegebruik

Bij brief van 12 juni 2020⁷ is in de beleidsreactie op de resultaten van de Fact Finding Missie⁸ van de Europese Commissie geconcludeerd dat een extra inzet voor de handhaving wenselijk is op het biocidegebruik dat het meest gevoelig is voor risico's. In vervolg hierop heb ik het RIVM gevraagd om informatie over dit biocidegebruik en aanbevelingen voor het risicogerichte toezicht op biociden.

Het RIVM heeft hiernaar onderzoek gedaan resulterend in het rapport «Verkenning risicofactoren biocidegebruik» dat ik u hierbij toezend. Het rapport bevat een uitgebreid overzicht van de praktijk van biocidegebruik, risicovolle situaties, onderzoeksgegevens en bevindingen vanuit de handhaving. Daarnaast bevat het rapport aanbevelingen voor toezicht, beleid en onderzoek, bijvoorbeeld over verbeteringen in opleidingen en over de bewustwording bij particulieren over juist gebruik van middelen. Mijn beleid is erop gericht dat biocidegebruik niet leidt tot schade aan gezondheid en milieu. Daarom neem ik de aanbevelingen van het rapport graag ter harte. Met de handhavende instanties zoals het ILT en de NVWA zal specifiek worden besproken hoe de aanbevelingen gericht op toezicht kunnen worden opgepakt binnen de beleidslijn «Versterken en bevorderen toezicht en handhaving» uit het Strategisch Kader Biociden. De aanbevelingen voor beleid en onderzoek hebben betrekking op verschillende onderwerpen en zijn ook relevant voor diverse beleidsdepartementen. De aanbevelingen sluiten aan bij de beleidslijnen van het Strategisch kader biociden, zoals «Verhogen kennis in de keten», «Verduurzamen van het middelen- en maatregelenpakket» en «Meer inzicht in het gebruik van en blootstelling aan biociden», en zullen daarbinnen in beschouwing worden genomen. Ik zal u hierover regelmatig informeren.

De uitvoering van acties op chemische stoffen uit het nationale portfolio voor actie op milieu en gezondheid

In 2017 hebben de lidstaten van de Paneuropese regio van de WHO de zogenoemde Ostrava verklaring voor Milieu en Gezondheid vastgesteld. Hierin is afgesproken dat iedere lidstaat een nationaal portfolio indient met acties om het milieu en de gezondheid te verbeteren. Op 25 januari 2019 is u het nationale portfolio voor actie op het gebied van milieu en gezondheid aangeboden. Inmiddels is op 21 februari van dit jaar in samenwerking met de WHO een webinar georganiseerd, in aanloop naar de 7e ministeriële conferentie voor milieu en gezondheid. Dit webinar ging over de aanpak van blootstelling bij gebruik en emissies van zorgwekkende chemische stoffen⁹. Tijdens deze conferentie is bevestigd dat blijvende aandacht hiervoor nodig is. Zoals eerder dit jaar door de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport met u is gedeeld, heeft hij namens Nederland tijdens de 7e ministeriële conferentie de «Budapest Declaration on Environment and Health» ondertekend¹⁰. De uitvoering van de mondiaal toegezegde acties uit het nationaal portfolio laat ook in de praktijk zien, dat Nederland groot belang hecht aan de samenwerking met de 53 lidstaten van de Europese regio van de WHO over chemische stoffen en de relatie tussen milieu en gezondheid.

⁷ Kamerstuk 27 858, nr. 510.

⁸ De «Fact Finding Mission» is een onderzoek van de Europese Commissie naar de implementatie van de Biocidenverordening in verschillende lidstaten, waaronder Nederland. Overview report Biocides | Rapport | rijksoverheid.nl.

⁹ «Bonn Dialogue on Environment and Health: Preventing and reducing the negative impacts of hazardous chemicals on health and the environment».

¹⁰ Kamerstukken 28 089 en 31 793, nr. 262.

Voortgang beleid asbest

Asbestdaken

De samenwerking op de asbestdakenaanpak, waarvoor de ambassadeurs van de asbestdakenaanpak in 2020 een samenwerkingsverklaring tekenden, is zeer waardevol, gelet op de resterende opgave. Momenteel wordt met de ambassadeurs nagedacht over activiteiten die de komende jaren kunnen worden uitgevoerd. Daarnaast zet mijn ministerie extra in op communicatie en bewustwording rondom de noodzaak tot sanering van asbestdaken, zoals aangekondigd in de brief aan uw Kamer van 17 juni 2022¹¹. In dit kader is Milieu Centraal dit jaar gestart met een intensief communicatietraject, waaronder de actieweek «Week van de asbestvrije schuur» in september jl. Voor de komende jaren wordt nu een brede communicatiestrategie asbestdaken uitgewerkt die in het voorjaar van 2024 gereed is. Hierbij zullen ook de ervaringen en ideeën van de ambassadeurs worden meegenomen.

De vaste commissie voor Infrastructuur en Waterstaat heeft mij verzocht om een reactie op de brief van de gemeente Lelystad over het asbestfonds en een subsidie voor asbestdaken. In de brief wordt gepleit voor een subsidie voor particulieren. Zoals eerder is aangegeven, is dit niet de weg die ik voor ogen heb.¹² De gemeente Lelystad pleit daarnaast voor een bredere toegankelijkheid van het bestaande leningenfonds. Ik ben me momenteel aan het beraden over dit leningenfonds en zal u daar begin 2024 nader over informeren.

Overigens bent u voor de zomer geïnformeerd over de praktijkproef waarbij een asbestdak is verwijderd met het toepassen van schuim^{13, 14}. Inmiddels blijkt iets meer tijd nodig te zijn voor de eindrapportage van deze praktijkproef; deze wordt nu tegen het eind van dit jaar verwacht.

Asbestconferentie

Als gevolg van de Covid-pandemie kon de voor 2020 voorziene asbestconferentie uit de nationale portfolio van de Ostrava verklaring niet doorgaan. Op 30 november en 1 december van dit jaar wordt wel de jaarlijkse European Asbestos Forum Conference georganiseerd. In tegenstelling tot wat de naam doet verwachten, trekt dit congres sprekers en deelnemers uit de hele wereld. De leden van de European Environment and Health Task Force zijn expliciet uitgenodigd om deel te nemen.

Adviezen Gezondheidsraad over asbest

Eind 2022 bent u geïnformeerd over de geplande adviezen van de Gezondheidsraad over (1) de risico's van orale blootstelling aan asbest en (2) over het jaarlijkse aantal asbestslachtoffers door blootstelling in het verleden.¹⁵ De Gezondheidsraad zal het advies over orale blootstelling uiterlijk begin 2024 publiceren. Het advies over het jaarlijkse aantal asbestslachtoffers is onlangs uitgebracht (zie bijlage: «Longkankersterfte door inhalatoire blootstelling aan asbest»). De Gezondheidsraad geeft aan dat in de publicatie van het Global Asbestos Disaster sprake is van een overschatting van het aantal slachtoffers door asbest-gerelateerde longkanker. De Gezondheidsraad stelt de jaarlijkse sterfte in Nederland

¹¹ Kamerstuk 25 834, nr. 188.

¹² Kamerstuk 25 834, nr. 191.

¹³ Kamerstuk 25 834, nr. 193.

¹⁴ Kamerstuk 28 089, nr. 249.

¹⁵ Kamerstuk 25 834, nr. 190.

door asbest-gerelateerde longkanker op ruim 600 personen en door mesothelioom rond de 500 personen. De methodiek en de resultaten uit het RIVM-rapport uit 2017¹⁶ hoeven daarom niet te worden herzien. Aangezien de latentietijd van asbestkanker rond de 30–50 jaar ligt, gaat het bij deze slachtoffers om blootstellingen aan asbest in het verleden en dan vooral bij specifieke groepen werknemers. De verwachting is dat de aantallen vanwege het in 1993 ingevoerde asbestverbod de komende jaren zullen dalen.

De Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat,
V.L.W.A. Heijnen

¹⁶ RIVM, Gezondheidseffecten van asbest. Rapportnummer 2017-014.

Overzicht voortgang Impulsprogramma Chemische Stoffen

Dit overzicht betreft de voortgang van de 19 projecten van het Impulsprogramma Chemische Stoffen. De projecten zijn gerangschikt onder vijf impulsdomeinen:

- (1) het voorkomen van risico's als gevolg van chemische stoffen;
- (2) het behouden en waar nodig verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving (lucht, water, bodem);
- (3) het vergroten van kennis over (beleid gericht op) chemische stoffen en het verbeteren van uitvoering van het beleid;
- (4) het verbeteren van het stoffenbeleid rekening houdend met het burgerperspectief;
- (5) de monitoring en de staat van de milieukwaliteit in relatie tot het beleid om risico's als gevolg van chemische stoffen te voorkomen en de kwaliteit van de leefomgeving te behouden en waar nodig verbeteren.

Impulsdomein 1: Voorkomen milieurisico's

Project 1: Instrumenten voor innovatie

Dit project is gericht op ondersteunende en stimulerende instrumenten die innovaties bevorderen waarmee de milieulast van chemische stoffen kan worden voorkomen of verminderd. Een eerste resultaat van dit project is het bijgevoegde onderzoeksrapport «*Policy instruments for promoting innovation to prevent or control risks of chemicals*». Regulatorische maatregelen, bijvoorbeeld vanuit REACH, hebben een bewezen positieve werking op innovatie. In deze studie ligt de focus op het verder verbeteren van het huidige beleid ter stimulering van innovatie, bijvoorbeeld door gebruik van ook ander type beleidinstrumentarium, zoals marktgebaseerde instrumenten.

In de verkenning zijn 38 typen beleidsinstrumenten gevonden. De vijf meest kansrijke zijn: een heffing, een belasting, gerichte steun, een subsidie en een wetenschap-industrie netwerk. Er blijkt uit de verkenning dat gerichte overheidsondersteuning het meest effectief is als de gehele keten voor een product meedoet. Waar alternatieven beschikbaar zijn, die nog niet kunnen concurreren, is een belasting geschikt om opschaling te stimuleren.

Deze verkennende studie biedt waardevolle inzichten hoe op nationaal en Europees niveau innovatie verder gestimuleerd kan worden om milieu en gezondheidsrisico's door het gebruik van chemische stoffen te voorkomen of verminderen. De uitkomsten van de studie zullen besproken worden met publieke en private partijen, zowel nationaal als internationaal in verband met de implementatie van de Europese *Strategie voor duurzame chemische stoffen*. Op basis hiervan zullen vervolgstappen worden gezien.

Project 2: Verkenning ZZS in de Energietransitie

Voor de energietransitie kunnen (nieuwe) materialen of productieprocessen van belang zijn die mogelijk ook (nieuwe) risico's voor mens en milieu met zich meebrengen, of het veilige hergebruik van de materialen bemoeilijken. De inzet in dit project is erop gericht om te verkennen onder welke voorwaarden sprake kan zijn van zogeheten «meekoppelkansen» namelijk het verwezenlijken van duurzaamheids- en klimaatdoelen in combinatie met een gezonde en schone leefomgeving. In dit project wordt momenteel een eerste verkenning uitgevoerd waarmee in kaart wordt gebracht welke kansen en risico's de grote

maatschappelijke transitie bieden voor het verder realiseren van een reductie van risico's van chemische stoffen voor mens en milieu. De focus ligt daarbij op het veilig gebruik van chemische stoffen in nieuwe energiesystemen. De resultaten van deze verkenning die door het RIVM wordt uitgevoerd, worden verwacht in het eerste kwartaal van 2024. Gezien de verwevenheid van de transitie naar een klimaat-neutrale, schone, circulaire economie heeft dit project een doorlooptijd voor de gehele duur van het impulsprogramma.

Project 3: Functionaliteit – Verbreding Integraal Plaa Management (IPM)

Dit project betreft de zogeheten integrale plaagdierbeheersing (IPM / Integrated Pest Management). IPM is ontwikkeld voor gewasbeschermingsmiddelen. Inmiddels wordt het ook ingezet bij de bestrijding van knaagdieren met – in uiterste geval – gebruik van biociden.

De kern van IPM is om biociden zo spaarzaam en gericht mogelijk te gebruiken. Daartoe wordt allereerst ingezet op preventiemaatregelen en het gebruik van niet-chemische bestrijdingsmethoden. Het uitgangspunt is dat biociden pas worden ingezet als er geen andere opties meer mogelijk zijn.

Het impulsproject is gericht op het breder inzetten van IPM bij het voorkomen of bestrijden van andere organismen dan knaagdieren. Het project sluit daarmee bij het Strategisch Kader Biociden.

In het kader van dit project is op 11 oktober een symposium georganiseerd in samenwerking met het Kennisnetwerk Biociden. Vanuit verschillende inspirerende invalshoeken is in het symposium aan de hand van voorbeelden uit de praktijk dieper ingegaan op hoe de toepassing van IPM te verbreden is naar het gebruik van onder andere insecticiden en conserveermiddelen. Met de resultaten van dit symposium wordt verder gewerkt aan het verbreden van de toepassing van IPM.

Project 4: Omgaan met onzekerheden – voorzorg

Het project «Omgaan met onzekerheden – voorzorg» gaat over de toepassing van het voorzorgsbeginsel als het gaat om chemische stoffen. Voorzorg is van belang bij het voorkomen en terugdringen van vervuiling van het milieu door gevaarlijke chemische stoffen in gevallen waar er nog een bepaalde mate van onzekerheid is over de risico's. In reactie op de aanbevelingen van de Onderzoeksraad voor de Veiligheid «Industrie en omwonenden» en recente toezeggingen aan uw Kamer, onder meer in het Commissiedebat Externe Veiligheid van 11 oktober, wordt intensiever ingezet op dit impulsproject.

De uitvoering van dit project betreft de volgende onderdelen:

- Ter ondersteuning van de uitvoeringspraktijk bij bevoegde gezagen is een nieuwe pagina gelanceerd op het Informatiepunt Leefomgeving (IPLO): <https://www.iplo.nl/voorzorg-omgevingsvergunning>. Deze pagina is bedoeld om bevoegde gezagen te ondersteunen bij hun VTH-taak wat betreft de toepassing van het voorzorgsbeginsel bij vergunningverlening voor emissies van chemische stoffen.
- Om de uitvoeringspraktijk verder te kunnen verbeteren kan vanuit de try-out ZZS extra deskundige ondersteuning worden geboden vanuit het RIVM (zie project 11).
- Verder wordt binnen dit project gewerkt aan meer duidelijkheid en samenhang in stoffenbeleid voor water, lucht en bodem over hoe om te gaan met nieuwe en onzekere milieu en gezondheidsrisico's van chemische stoffen en daarbij voorzorg toe te passen. Hiervoor voert het RIVM-onderzoek uit. Hierbij wordt concreet gekeken naar stoffenlijsten die voor een eerste verkenning door een bevoegd gezag kunnen worden benut. Medio 2024 worden hiervan de resultaten verwacht.

- Uitgaande van ervaringen in de uitvoeringspraktijk van decentrale overheden (c.q. omgevingsdiensten) zal verder in samenwerking met de VNG, IPO, UvW en ODNL worden bekeken welke praktische en juridische mogelijkheden er zijn om de toepassing van het voorzorgbeginsel bij vergunningverlening te versterken als het gaat om chemische stoffen. Dit betreft ook de inzet van de pZZS lijst. De opties die mogelijk zijn nadat de Omgevingswet in werking is getreden, worden hierbij meegenomen.

Project 5: Publiek belang van het gebruik van stoffen

Dit project is in voorbereiding. In dit project wordt aangesloten op ontwikkelingen die de Europese Commissie voor ogen heeft. Het gaat om het al dan niet meewegen van het publiek belang van een stof, het essentieel zijn van een stof, bij uitzonderingen op beperkende maatregelen voor stoffen. Daarbij zullen ook de functionaliteit van een stof en eventuele alternatieven een rol spelen. Hierbij wordt uitgegaan van de geldende Europese regelgeving en zal ook rekening gehouden worden met de lopende/komende herzieningen, zoals de Europese REACH-verordening en de Europese Biocidenverordening.

Impulsdomein 2: Leefomgeving (lucht, water, bodem)

Project 6: Cumulatie van stoffen

Met dit impulsproject wordt invulling gegeven aan de motie van het lid Grinwis c.s.¹⁷ door het RIVM te laten onderzoeken of en hoe cumulatie kan worden meegewogen in de risico-inventarisatie bij vergunningverlening met het oog op emissies van Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS). Gestart is met een vervolg op de RIVM-verkenning «Cumulatie en vergunningverlening ZZS»¹⁸. Uit deze verkenning bleek dat het lastig is om de cumulatieve effecten van (mogelijk) schadelijke stoffen mee te wegen bij vergunningverlening omdat nog veel onbekend is over de gezondheidsrisico's van mengsels van stoffen. Het RIVM deed aanbeveling voor een aantal vervolgstappen.

Het project is nu opgebouwd uit samenhangende deelonderzoeken die het RIVM uitvoert en waarvan het eindresultaat in het eerste kwartaal van 2024 wordt verwacht. Hierbij worden onder meer methoden bekeken om cumulatie te betrekken bij de vergunningverlening van directe lozingen in water en luchtemissies. Ook worden de ervaringen van omgevingsdiensten en waterschappen betrokken.

Verder wordt gekeken naar de verspreiding van ZZS-emissies en wordt met casussen gewerkt aan meer duidelijkheid over mengselblootstellingen van metalen.

Project 7: Normstelling

Vooruitlopend op de start van dit project is het proces om te komen tot normen voor lucht- en waterkwaliteit tegen het licht gehouden. Er is bekeken hoe dit werkproces – waar eenvoudig mogelijk en nodig – met een aantal werkafspraken en maatregelen te verhelderen en verbeteren zijn. De basis hiervoor is het onlangs door TAUW uitgebrachte rapport «Versterken proces vaststellen van milieukwaliteitseisen voor lucht en water»¹⁹. Na een aantal snel door te voeren verbeteringen in het

¹⁷ Kamerstuk 32 813, nr. 833.

¹⁸ RIVM-rapport 2022-0061, juni 2022 (bijlage bij Kamerstuk 28 089, nr. 227).

¹⁹ TAUW-rapport van 23 augustus 2023 «Versterken proces vaststellen van milieukwaliteitseisen voor lucht en water».

werkproces wordt gestart met het Impulsproject zelf. Dit heeft tot doel om de normstelling voor de kwaliteit van lucht, water en bodem meer in lijn en/of meer op elkaar afgestemd te krijgen, rekening houdend met de Europese kaders.

Project 8: Verbreden beeld ZZS-emissies

Dit project betreft de nog niet in kaart gebrachte bronnen van ZZS-emissies buiten de industriële emissies. Op dit moment wordt bekeken welke informatie daarover al voorhanden is en voor welke onderwerpen het RIVM hiervan een beeld kan geven.

Impulsdomein 3: Kennis en uitvoering

Project 9: Vermijdings- en Reductieprogramma's (VRP's) ZZS-emissies

Het doel van dit project is om vanuit de behoeften van de uitvoeringspraktijk opties aan te reiken aan de bevoegde gezagen om de uitvoeringspraktijk te vergemakkelijken en waar mogelijk en nodig te verbeteren. Het onderzoek van het RIVM geeft invulling aan de aangehouden motie van het lid Van Esch (PvdD) waarin verzocht wordt om, in overleg met de Omgevingsdiensten, een landelijk toetsingskader te ontwikkelen waarmee ZZS-plannen van bedrijven kunnen worden gecontroleerd.²⁰

Het RIVM is in september 2022 op basis van een steekproef een onderzoek gestart naar de praktijkervaringen met het opstellen en beoordelen van Vermijdings- en Reductieprogramma's (VRP's). Bedrijven die ZZS emitteren of lozen zijn sinds 2016 verplicht om elke 5 jaar een VRP op te stellen. Hierin staan de acties die het bedrijf zal ondernemen om ZZS-emissies te voorkomen en, als dat niet kan, zoveel mogelijk te verminderen inclusief een plan van aanpak hoe het bedrijf dit zal aanpakken. De oplevering van het onderzoeksrapport van het RIVM wordt begin 2024 verwacht.

Project 10: MKB en ZZS-emissies

Kennis over emissies van ZZS bij MKB-bedrijven en hun bevoegde gezagen is nu nog beperkt. Daarom wordt onder dit project een onderzoek uitgevoerd naar de vraag hoe bevoegde gezagen zodanig kunnen worden ondersteund dat zij meer zicht krijgen op de mogelijke ZZS-emissies bij MKB-bedrijven. Als concreet eindproduct wordt toegewerkt naar een handleiding voor toezichthouders waarin onder meer duidelijk wordt bij welk type bedrijf welke ZZS te verwachten zijn. Dit onderzoek wordt naar verwachting begin 2024 afgerond.

Project 11: Versterking VTH-stelsel – Try-out ZZS

Het project Try-out ZZS dat gaat over de versterking van VTH bij het omgaan met ZZS door bevoegde gezagen is dit jaar van start gegaan en wordt eind 2024 geëvalueerd. De ambitie is, gezien de veelbelovende start, om het opgebouwde samenwerkingsverband daarna structureel te maken. Het rapport van de Onderzoeksraad voor Veiligheid, Industrie en Omwonenden, dat onder meer gaat over uitvoerbaarheid van emissiebeleid, is hier mede aanleiding voor.

Het RIVM en ODNL hebben inmiddels een robuust samenwerkingsverband ontwikkeld dat nu in de praktijk wordt uitgetoetst. ODNL en RIVM zorgen voor de samenwerking met de afzonderlijke omgevingsdiensten (OD's). Dit gebeurt op drie niveaus, namelijk op het niveau van

²⁰ Kamerstuk 22 343, nr. 319.

de 29 OD's, van de 6 bovenregionale samenwerkingen tussen de OD's (de BRZO-regio's) en op landelijk niveau met ODNL. Deze samenwerking wordt aangeduid met het «29-6-1 model» met het succesvolle «GGD-model» als voorbeeld.

ODNL zet binnen dit model «ODNL-regiotrekkers» in die als verbindende schakel dienen voor de verschillende OD's in hun regio. Het RIVM zet een aantal «RIVM-liaisons» in die, samen met de regiotrekkers, kennisvragen signaleren, en deze ook zelf kunnen oppakken. De samenwerking maakt het mogelijk om bestaande kennis optimaal te benutten en direct aan de slag te gaan met nieuwe kennisvragen.

Het eerste beeld is dat er zowel ad hoc vragen (toonbankvragen) komen als meer structurele kennisvragen die via projecten kunnen worden opgepakt. Voor landelijke, meer structurele kennisvragen worden projectleiders en experts ingezet vanuit zowel ODNL als RIVM. Daar waar mogelijk en relevant wordt gebruik gemaakt van bestaande structuren, zoals het al goed lopende ZZS Kennisnetwerk, de bestaande Kennisschakelpunten, en de bestaande samenwerkingen tussen OD's en de GGD-en.

Project 12: Chemische stoffen in de circulaire economie

Bij dit project staat er een onderzoek op stapel naar de mogelijke aanwezigheid van PCB-houdende materialen in gebouwen/bouwwerken. Het project heeft als doel om het zicht te verhogen op en informatie over (gevaarlijke) chemische stoffen in specifieke afvalstromen. Achterliggend doel is dat zoveel mogelijk sprake moet kunnen zijn van nuttige toepassing van de materialen waar de afvalstromen uit bestaan inclusief recycling.

Project 13: Kennis in de keten – biociden

Dit project heeft als doel om de kennis over biociden en het juist toepassen daarvan in de hele keten te verbeteren. Vooral bij verkoop en toepassing van biociden bij bedrijven, instellingen, overheden en burgers. Het project is nog niet gestart. De bedoeling is namelijk dat het nauw aansluit op het Strategisch Kader Biociden dat onlangs gereed is gekomen.

Project 14: Samenhang in wettelijke kaders

Voortbouwend op de Europese «Chemicals Strategy for Sustainability» (EC, 2020) kan vanuit dit project bijgedragen worden aan meer samenhang tussen Europese verordeningen, bijvoorbeeld bij de herziening van de REACH-verordening en Biocidenverordening. Eén van de doelen uit die Europese strategie is meer samenhang in testmethodes die onder de verschillende wettelijke kaders nodig zijn.

Daarom richten de eerste activiteiten onder dit project zich op het valideren van testmethodes. Om te kunnen beoordelen of en hoe een stof veilig geproduceerd en gebruikt kan worden, is informatie nodig over de eigenschappen ervan. Deze informatie komt tot stand door middel van testen via verschillende testmethodes afhankelijk van de specifieke stoffen. De uitkomsten van deze methodes moeten uiteraard betrouwbaar zijn. Er is momenteel echter sprake van een aanzienlijke achterstand in het valideren van testmethodes binnen de EU. Er is daarom een oproep gedaan om een Europese strategie te ontwikkelen voor structurele financiering. Deze is bedoeld om de systematische ontwikkeling, validatie,

harmonisatie en het vaststellen van OESO-testrichtlijnen te garanderen.²¹ Het gaat daarbij ook om het bevorderen van internationale samenwerking binnen de context van de OESO. Verder is een publiek-private samenwerking (PEPPER) gesteund voor het valideren van methodes om hormoonverstoring vast te kunnen stellen.²²

Impulsdomein 4: Burgerperspectief

Project 15: Publieke overheidswebsites chemische stoffen

De bedoeling van dit project is de informatie voor burgers en stakeholders op bestaande publieke overheidswebsites over chemische stoffen te verbeteren. Er wordt onder andere gekeken naar onderlinge samenhang en eventuele hiaten of onduidelijkheid in informatie. Aangezien overheidswebsites gezien worden als één van de middelen in communicatie over chemische stoffen wordt dit project uitgevoerd in nauwe relatie met project 16.

Project 16: Communicatie over chemische stoffen

In dit project is gestart met de ontwikkeling van een algemene communicatiestrategie over het milieubeleid gericht op chemische stoffen. In de ontwikkeling van deze strategie zullen ook belanghebbende partijen worden betrokken. Op basis van deze strategie zal een keuze gemaakt worden voor een bijbehorend middelenpakket, waarbij ook gekeken wordt hoe hierin de bestaande overheidswebsites een plek kunnen krijgen (zie project 15).

Hoewel geen onderdeel van dit Impulsproject, zullen de eerste inzichten ook benut worden voor het uitwerken van de communicatie rond de ZZS-emissieregistratie die naar verwachting vanaf 2024 voor een breed publiek toegankelijk wordt.

Impulsdomein 5: Monitoring milieukwaliteit

Project 17: Methodiek ecotoxische druk

Dit RIVM-project, in opdracht van IenW en LNV, is gericht op de wijze waarop de toxiciteitsdruk in kwetsbare gebieden kan worden bepaald. De aanleiding was het RLI-advies «Greep op gevaarlijke stoffen» uit 2020 waarin aanbevelingen werden gedaan om een meer gebiedsgerichte benadering te ontwikkelen om daarmee het effect van cumulatieve blootstelling beter in kaart te kunnen brengen. Met dit project wordt uitvoering gegeven aan de toezeggingen die hierna aan de Kamer zijn gedaan²³.

Het RIVM heeft in dit project voor overheden en andere stakeholders een praktische leidraad ontwikkeld om op een inzichtelijke, wetenschappelijk onderbouwde manier de ecotoxicologische druk in bodem en oppervlaktewater van kwetsbare gebieden te kunnen bepalen. Om dit te kunnen uitvoeren is specialistische expertise en kennis nodig. De gebruiker van de leidraad wordt aan de hand van een gebiedsanalyse en probleemstelling stapsgewijs door de meest relevante analytische methoden en technieken

²¹ Position Paper to Support safe and sustainable innovation – Help overcome trade barriers – Make legislation enforceable, Malta Initiative, 2023, https://www.bmu.de/fileadmin/Daten_BMU/Download_PDF/Nanotechnologie/malta_initiative_position_paper_2022_bf.pdf.

²² Public-private platform for the validation of endocrine disruptors characterization methods, <https://ed-pepper.eu/en/>.

²³ Kamerstukken 27 858 en 32 670, nr. 532, Kamerstuk 27 858, nr. 556, Kamerstuk 28 089, nr. 179.

geleid, van chemische analyse tot ecologische waarnemingen. Aan de leidraad zal brede bekendheid worden gegeven zowel bij overheden, onder meer via het reguliere overleg met VNG, IPO, UvW en ODNL, als bij andere stakeholders, onder meer via de Klankbordgroep Stoffen REACH.

Project 18: Indicatoren voor ZZS-emissiebeleid

Het huidige ZZS-emissiebeleid, dat gericht is op het voorkomen en beperken van ZZS-emissies kent drie sporen: het identificeren van ZZS, in beeld brengen van ZZS-emissies uit industriële bronnen en minimaliseren van ZZS-emissies. Om het succes van het ZZS-emissiebeleid goed te kunnen monitoren, heeft het RIVM-onderzoek gedaan naar geschikte indicatoren hiervoor, resulterend in bijgevoegd rapport «Indicatoren ZZS emissiebeleid».

De ontwikkeling van ZZS-beleidsindicatoren sluit nauw aan bij één van de aanbevelingen van de Europese «Chemicals Strategy for Sustainability» (EC, 2020), namelijk: «een kader van indicatoren ontwikkelen om de oorzaken en effecten van chemische verontreiniging te monitoren en de doeltreffendheid van de wetgeving inzake chemische stoffen te meten». Het Europees Chemicaliënagentschap (ECHA) en het Europees Milieua-gentschap (EEA) werken in vervolg hierop aan een indicatorenraamwerk. Met inzet van het RIVM zal ook nationaal op basis van het rapport «Indicatoren ZZS emissiebeleid» verder worden gewerkt aan het ontwikkelen van een «dashboard» waarmee periodiek, compact en visueel de successen en knelpunten van het ZZS-emissiebeleid kunnen worden getoond.

Project 19: Monitoring biocidegebruik

Het biocidenbeleid is erop gericht de milieulast door het gebruik van biociden zoveel mogelijk te verlagen. Om te kunnen monitoren in hoeverre hierop voortgang wordt geboekt, wordt getracht een eerste beeld te krijgen van de omvang van het biocidegebruik door de omvang van de hoeveelheden biociden die op de markt worden gebracht in kaart te brengen. Voor een eerste verkenning is aan het Centraal Bureau voor de Statistiek gevraagd welke gegevens hierover uit bestaande data zijn te verkrijgen. In deze opdracht is ook gevraagd te kijken naar registratiesys-temen die buiten Nederland worden gebruikt om zicht te krijgen op de biocidenmarkt. In het voorjaar van 2024 worden de eerste resultaten van deze verkenning verwacht.